Hei,
täydennys oikeusministeriön 23.1.2019 päivättyyn vastineeseen hallituksen esityksestä laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp).

Kommentit Pakolaisneuvonnan 23.1.2018 päivättyyn lausuntoon

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa

79 § *Asian ratkaiseminen*
Pakolaisneuvonta:

Esitys on epäselvä ja osittain ristiriitainen viranomaisen selvittämisvelvollisuuden kanssa siltä osin kuin päätös perustuu vain osapuolten esittämiin vaatimuksiin ja niiden perusteluihin. Lain tasolla on turvattava, että hallintotuomioistuin ottaa oma-aloitteisesti huomioon seikat, jotka virallisperiaatteen mukaan kuuluvat viranomaisen selvittämisvelvollisuuden piiriin. Tuomioistuimen tulee aina oma-aloitteisesti ottaa huomioon esimerkiksi lapsen etu ja päätöksen lapsivaikutukset YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen ja EU:n perusoikeuskirjan mukaisesti.

Oikeusministeriö:

Asian selvittämistä koskevassa uuden prosessilain 37 §:ssä säädettäisiin hallintotuomioistuimen velvollisuudesta huolehtia siitä, että asia tulee selvitetyksi. Pykälässä säädettäisiin myös hallintotuomioistuimen velvollisuudesta hankkia oma-aloitteisesti selvitystä siinä laajuudessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu sitä vaativat. Lisäksi tuomioistuimen tulee ilman nimenomaista säännöstäkin viran puolesta tuntea esillä olevaa hallintolainkäyttöasiaa koskeva lainsäädäntö sekä kansainväliset sopimukset ja muut velvoitteet. Pykälässä ei ole rajattu hallintotuomioistuimen päätöksenteon perusteita pelkästään osapuolten esittämiin vaatimuksiin ja niiden perusteluihin.

Ehdotusta ei ole tarpeen muuttaa.

87 § *Päätöksen perusteleminen*
Pakolaisneuvonta:

Esityksessä tulisi selkeämmin todeta, että kielteiset välipäätökset täytäntöönpanokieltohakemuksiin tulee perustella.

Oikeusministeriö:

Pykälä koskee päätöksen perustelemista ensimmäisessä tuomioistuinasteessa. Ehdotettu säännös on uusi, mutta vastaa nykyistä käytäntöä. Pykälän 2 momentin mukaan välipäätös voidaan perustella esittämällä pelkästään sovellettavat lainkohdat, jollei asian luonne edellytä muita perusteluja. Kyseessä olevan välipäätöksen luonne vaikuttaa siten siihen, miten yksityiskohtaisia perusteluja asiassa edellytetään. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännössä on katsottu, että päätöksen luonteesta riippuu, miten yksityiskohtaisia perusteluja edellytetään.

Ehdotusta ei ole tarpeen muuttaa.

112 § *Päätöksen perusteleminen eräissä tapauksissa*
Pakolaisneuvonta:

Asianosaisella tulee olla oikeus tietää perustelut, erityisesti jos valituslupaa ei myönnetä. Esitystä tulee muuttaa poistamalla ehdotettu 2 momentti.

Oikeusministeriö:

Pykälä koskee päätöksen perustelemista ylemmässä oikeusasteessa. Ehdotettu säännös on uusi, mutta vastaa nykyistä käytäntöä. Pykälän 2 momentin mukaan valituslupaa koskeva päätös voidaan perustella esittämällä pelkästään sovelletut lainkohdat, jollei asian luonne edellytä muita perusteluja. Kyseessä olevan asian luonne vaikuttaa siten siihen, miten yksityiskohtaisia perusteluja asiassa edellytetään. Valituslupapäätösten yksityiskohtainen perusteleminen olisi vastoin valituslupajärjestelmän tavoitteita, sillä valituslupasääntelyn tarkoituksena on suunnata ylimmän tuomioistuimen voimavaroja erityisesti asioihin, joissa on tarpeen saada ylimmän tuomioistuimen perusteltu asiaratkaisu. Myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen oikeuskäytännössä on katsottu, että päätöksen luonteesta riippuu, miten yksityiskohtaisia perusteluja edellytetään.

Ehdotusta ei ole tarpeen muuttaa.

14 luku. *Päätöksen täytäntöönpano ja hallintotuomioistuimen väliaikaiset määräykset*.
Pakolaisneuvonta:

Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden ja täytäntöönpanokieltoa koskevan hakemuksen osalta tulisi turvata yksiselitteiset selkeät menettelyt sen turvaamiseksi, että valitettaessa korkeimpaan hallinto-oikeuteen päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin korkein hallinto-oikeus on käsitellyt asiassa esitetyn täytäntöönpanokieltohakemuksen ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu täytäntöönpanokieltohakemuksen osalta annetaan tiedoksi valittajalle.

Oikeusministeriö:

Ehdotetun 122 §:n 1 momentin mukaan lähtökohtana on, että valitus lykkää päätöksen täytäntöönpanoa. Saman pykälän 2 momentin mukaan valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei kuitenkaan estäisi päätöksen täytäntöönpanoa asiassa, jossa tarvitaan valituslupa. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi. Ulkomaalaislakiin sisältyy päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta erityissäännöksiä, jotka kuuluvat sisäministeriön toimialan lainsäädäntöön. Ulkomaalaislain säännösten sisällön arviointi ei sisälly esillä olevaan uutta prosessilakia koskevaan hallituksen esitykseen.

Ehdotusta ei ole tarpeen muuttaa.

Ulkomaalaislaki

Pakolaisneuvonta:

Ulkomaalaislakiin sisältyvät oikeusturvan kannalta keskeiset erityissäännökset esimerkiksi valitusajan, valituslupaperusteiden ja käännyttämispäätöksen täytäntöönpantavuuden osalta sekä kansainvälistä suojelua hakevien oikeusturvaa rajoittaneet lainmuutokset tulisi arvioida kiireellisesti uudelleen esityksessä esille nostettujen oikeusvaltion keskeisten periaatteiden ja velvoitteiden turvaamiseksi.

Oikeusministeriö:

Kyseessä olevat ulkomaalaislain erityissäännökset kuuluvat sisäministeriön toimialan lainsäädäntöön.

Ulkomaalaislain arviointi ei sisälly esillä olevaan uutta prosessilakia koskevaan hallituksen esitykseen.

Muita kommentteja
(mainittiin suullisesti oikeusministeriön vastineen valiokuntakuulemisessa 24.1.)

4 § *Määritelmät*

Oikeusministeriön 23.1.2019 päivätyssä vastineessa on perusteltu sitä, miksi uuden prosessilain 4 §:ään ei ole syytä sisällyttää asianosaisen ja osapuolen määritelmiä. Asianosaisen ja osapuolen määritelmiä ei sisälly myöskään voimassa olevaan hallintolainkäyttölakiin (586/1996). Tiedossa ei ole, että tästä olisi aiheutunut käytännössä oikeusturvaongelmia. Korkein hallinto-oikeus on osaltaan linjannut asianosaisen kuulemiseen ja muihin asianosaisen oikeuksiin liittyvää oikeuskäytäntöä.

Kyseessä on perustelun täydennys, josta ei aiheudu muutosta pykälään.

114 § *Menetetyn määräajan palauttaminen*

Oikeusministeriön 23.1.2019 päivätyssä vastineessa ehdotettiin pykälän muuttamista siten kuin korkein hallinto-oikeus on ehdottanut asiantuntijalausunnossaan. Korkeimman hallinto-oikeuden ehdotus kattaa hallituksen esityksessä ehdotettua muotoilua paremmin erilaiset tilanteet hallintoasioiden ja hallintolainkäyttöasioiden käsittelyssä. Vastineessa on kuitenkin jäänyt epähuomiossa pois pykälän ensimmäisen virkkeen lopusta sana ”määräajassa”, joten tämä pitäisi lisätä virkkeen loppuun.

Pykälän ensimmäisen virkkeen tulisi kuulua: ”*Korkein hallinto-oikeus voi palauttaa menetetyn määräajan sille, joka 53 §:ssä tarkoitetun laillisen esteen tai muun erittäin painavan syyn vuoksi ei ole voinut* ***määräajassa****:*

Ystävällisin terveisin

Arja Manner
Lainsäädäntöneuvos
Puh. 02951 50450
Julkisoikeuden yksikkö
Lainvalmisteluosasto
Oikeusministeriö
Eteläesplanadi 10
PL 25, 00023 VALTIONEUVOSTO